

Húshasznú szarvasmarhák bírálata

A húshasznú szarvasmarhák közül három Franciaországból származó fajtát bíráltak az idén Hódmezővásárhelyen. A világon ma már legerjedtebb a charolais, a limousin és a blonde d'aquitaine fajták egyedeit az elsők között magyar tenyésztők importálták az 1970-es években. Az a kép alakult ki róluk a bírálóknál, hogy típusaikban igen változatosak, nem mindig a piacosság figyelembe vételével tenyésztettek, magukon viselik az ökológiai adottságok jegyeit.

Kiállításokon való felvezetésük attrakció, kitarító munkát igényel a legelőn tartott állatokat a hárhoz szoktatni. Talán ma még ezért is kevés az ilyen hasznosítású fajták show bírálata. Uttörő szerepet vállaltak a bemutató bírálókat szervezésében a charolais tenyésztők.

Charolais – a rög hatása

Alasdair Houston a Brit Charolais Tenyésztői Társaság elnöke vezette a Nagy-Britanniából érkezett 5 tagú delegációt és charolais bíráló csoportot. Első alkalommal járt Magyarországon, és mielőtt Hódmezővásárhelyre jött, megsejmelte a lajosmizsei charolais tenyészetet, a kiállítást követően pedig további három tenyészet szerepelt a programjában.

Nagyon mély benyomást tett rám az, amit eddig láttam – mondta a bíráló befektetével. Lajosmizsén az új épületekben 550 charolais tehenet láttunk. Itt a tenyésztés a ranch típus irányába halad. Szépek az ottani állatok, nem véletlen, hogy Lajosmizséről származik a kiállítás legszebb charolais bikája. A bírálókat tekintve Nagy-Britanniában egyszerűbb a dolgunk, mint Magyarországon, mert ott az állomány egységesebb, itt viszont különböző típusokat kellett elbírálnunk. Megtalálható az úgynevezett ranch

típus a francia típus mellett. Az előbbi vékonyabb csontú, kevésbé izmos. A tehének súlya 600-700, míg a francia típusú tehénké 750-900 kilogramm. Én az utóbbit kedvelem, de a legjobb marhákkal, amiket itt láttam, nagyon elégedett vagyok. Olyanok, amilyeneket a britek is szeretnek tenyésztetni.

❖ *Mégis mi az, amin javítanunk kellene?*

– Erre nehéz válaszolni, mert ez Magyarország, én pedig a brit körülményeket ismerem, szemem, ahhoz szokott. Két különbségre azonban fel kell hívnom a figyelmet: a ráma lehetne egy kicsit nagyobb és az izom több. Tudom, hogy az itteni körülményeknek optimálisan megfelelő marhát kell tenyésztetni, tehát nem mondhatom, hogy rossz, amit itt láttam. Az itteni klíma, a takarmányozás, a csapadék és más körülmények eltérnek a brit szigetetektől. Ha hasonló lenne, ha több eső esne, mint amennyi itt szokásos, ezáltal a takarmány minősége javulna, és akkor 10 centiméterrel nagyobb marmagasságúak lennének a tehének. Ha kompakt, jó fajtajellegű, jólízomolt az állat, de egy kicsit kisebb, akkor bizonyosan ehhez a rög-höz alkalmazkodott.

Charolais tenyészállatokat régóta bírálnak Hódmezővásárhelyen, de mindig csak külföldiek. *Domokos Zoltán*, a fajta egyesületének ügyvezető igazgatójától ennek okairól érdeklődtünk.

A show bíráló a húsmarha fajtákat tekintve 2000-ben kezdődött Magyarországon, egyesületünk kezdeményezésére – mondta. Már akkor is jellemző volt, hogy különböző típusokat tenyésztettek nálunk. Azt megítélni, hogy melyik az optimális típus, nagyon nehéz, mivel eltérő körülmények között tartották őket. Még ebben a nem túlságosan nagy országban is jelentős különbségek vannak az ökológiai viszonyok között. Ezért úgy döntöttünk, hogy olyan országokból hívunk bírálókat, amelyekben a szakmai hozzáértés megkérdőjelezhetetlen, minden hazai tenyésztő számára elfogadható. Emiatt 2000 óta minden évben külföldi bíráló bírált, sokszor volt francia, német többször, Nagy-Britanniából másodjára vannak itt, de voltak Kanadából és Svédországból is.

❖ *Mikor lesznek magyar bírálók?*

– Ma még nem érett meg a helyzet arra, hogy magyarországi bíráló végezze ezt a munkát.

Wagenhoffer Zsombor a Magyar Állattenyésztők Szövetsége ügyvezető igazgatója fontosnak tartja, azt a kapcsolatot, amit a külföldi tenyésztők show bíráló tevékenysége fémjelez. Ennek révén rendszeressé vált a tapasztalatcsere, és ez szemléletváltozást idézett elő hazánkban. Fajtatípusa tenyészállatokat – növekedő üszöket, tenyészbikákat – vásároltak külföldről a magyar tenyésztők, kialakultak a húshasznú fajták törzstenyésztői. Ez óriási lépést jelentett a fejlődésben.

Olyan kollégák érkeznek hozzánk külföldről, akik ma a tenyésztést a világon meghatározzák. A cél az, hogy tanulhassunk tőlük és egy egészséges versengést alakítsunk ki a magyar tenyésztők között. A show bírálókat a charolais egyesület magas színvonalon szervezi, a fajta tenyésztői elismerésre méltóan munkálkodnak. Sokat kell még dolgozni a többi húsmarha fajta tenyésztőinek. A limousine, a hereford, az angus, blonde d'Aquitaine fajtát nagy számban tenyésztik ugyan az országban, ugyanakkor nem láthatók a kiállításokon rendezett bírálókon. A szövetség célja, hogy a tenyésztés a jövő időszakban nagy lendületet kapjon és ehhez a kiállítások nagy segítséget nyújtanak. A nemzetközi kapcsolatok elengedhetetlenek. A bírálókat alkalmával rövid előadás hangzik el a fajta kialakulásáról, értékmérő tulajdonságairól, előnyeiről és arról, hogy mire kell ügyelni a tenyésztésénél. A résztvevők láthatják hova lehet eljutni egy-egy fajta-val és ez sokakat inspirál.

GY. GY.

Igazán hatékony természetesen az lenne, ha olyan szem választaná ki a legjobb egyedeket, amelyik pontosan ismeri a hazai körülményeket. Szakmailag tehát tudjuk a következő lépést, de ha nem időszerű, nem szorgalmazzuk, hogy ne okozunk feszültséget.

❖ *Miért nem ragaszkodnak kizárólag a fajta őshazájában munkálkodó bírálókhöz, a franciákhoz?*

Azért nem, mert amint mondtam, Magyarországon különböző típusok tenyésztése folyik. Vannak, akik elkötelezték magukat a francia, mások a kanadai típusú charolais mellett. Kanadában például a különböző típusoknak sokáig külön rendeztek versenyt, de azt gondoljuk, hogy miután csak egy országos versenyünk van, itt Hódmezővásárhelyen – a többi csak fajtabemutató – nekünk mindig együtt kell megjelenni. Valamennyi típus versenye ez, ezért hívunk évente más és más országból bírálót.

Limousin – típuskülönbségek

Lequeux Gilles – a Francia Limousin Tenyésztők Egyesülete tenyészállat kereskedelmét szervező cég munkatársa – harmadszor járt Magyarországon. Mint mondta 5-6 tenyészetbe sikerült ellátogatnia.

Az Abaúji Charolais Mg Zrt. fődíjait Alasdair Houston és Domokos Zoltán adta át Papp Sándornak, a zrt. társulajdonosának

❖ *Milyen a magyar tenyészállatok külleme?*

– Ami először szembeötlő, az az, hogy a magyar tenyésztők mennyire elhivatottak, mennyire szeretik a szakmájukat. A második az, hogy nagy a szórás méretében, küllemében egyaránt. Ez annak köszönhető, hogy különböző genetikai vonalakat hoztak be, különböző országokból vásároltak szaporítóanyagot. Kezdetben elsősorban a hízó típust képviselő állatok érkeztek, ezek rendkívül izmolt, kisebb rárával rendelkező egyedek voltak.

Annak idején a tenyésztők elsősorban francia genetikát használtak, de voltak és most is vannak olyan tenyésztők, akik elsősorban a kanadai genetikát alkalmazzák mindenekelőtt a szarvtalanság génjeinek megőrzése miatt. A kanadai típus a franciánál kisebb, szűkebb medencével, nyurgább testtel. Ez azért van, mert Kanadában a könnyű ellés a legfontosabb tenyésztési cél és ennek következtében vesztett az ottani limousin a méretéből és az izmolságából. Nagy különbség van a koraérésben. Míg a franciák két éves korban veszik tenyésztésbe az üszöket, a kanadaiak már másfél évesen termékenyítik. Európában a felhasználá-

FOTÓ: PRÁG FERENC

Tudományos kiselőadást tart a közönségnek Gilles Lequeux limousin bíráló

lók elsősorban a francia típust keresik. Nem azt mondom, hogy 800-900 kilogrammosak legyenek a tehenek – ilyeneket Franciaországban a kiállításokon látunk –, de az 500 kilogramm körüli átlagos tehén súlyt növelni lehetne, hogy elérje a 600-700 kilogrammot.

Tekintettel arra, hogy Magyarországról a növendékmарha csaknem teljes egészében exportra kerül, fontos hogy olyan minőségű állatokat állítsanak elő, amivel a legigénye-

sebb piacok elvárásainak is meg tudnak felelni. Fontos, hogy a magyarországi limousin megőrizze a fajta kedvező tulajdonságait: évente egyszeri könnyű ellés és a jó borjúnevelő képesség. A hízóállat előállítás sikeressége érdekében pedig a far eléggé széles és hosszú, tehát minél izmoltságos legyen. Ezek exportképesek.

Blonde d'Aquitaine – a legdrágább

Frederic Plante, a blonde d'aquitaine tenyésztő bírálta az ő általa is tenyésztett fajta egyedait. 120 tehene van, rendre ő nyeri a kiállítási díjakat Franciaországban. Háromszor járt már hazánkban.

Magyarországon a blonde d'aquitaine fajtánál jellemző a tenyésztői és a hízó közötti átmeneti típus – mondta a kiváló tenyésztő. Rámája nagyobb, mint a hízóé, de nem olyan hatalmas, mint a tenyésztői típusé. Izmoltságában is átmenetet képez a kettő között. A fajta kialakulásában nagy szerepe volt a fajta átalakító keresztezésnek. Zömmel a helyi magyar tarkát keresztezték a francia húsfajtával, a mai állomány jelentős része így alakult ki.

Frederic Plante blonde d'aquitaine tenyésztő és bíráló: a siker a márkázáson múlik

Napjainkra gyorsüteművé vált a fejlődés. Egyre profibbak a tenyésztők, egyre jobban felkészítik az állatokat a kiállításra. Az út, amelyikre a magyar tenyésztők léptek nagyon jó, tovább kell menni rajta. Azzal, hogy megteremtették a törzsállományokat, jó kiindulási alapot létesítettek az állomány-növeléshez. Ebből kell majd kinőnie egy olyan tartási rendszernek, ami egészen a feldolgozásig végigkíséri a terméket. A védjegyzett, márkázott, ellenőrzött háttérrel rendelkező blonde d'Aquitaine a legdrágábban eladható vágómarha. A fajta igényes, nagyobb ráfordítással tartható, mint más fajták, de ez busásan megtérül a végtérme árán. Franciaországban terméklánc alakult ki, erre volna szükség Magyarországon is, de ehhez növelni kellene az állományt.

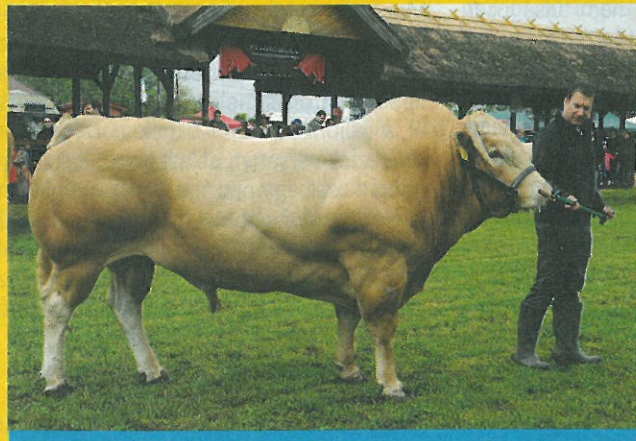
GYULAI GYÖRGY

A generációk óta állattartással foglalkozó Németh család 2002-ben sikeresen pályázott egy 50 százalékos vissza nem térítendő támogatásra, melyből 50 vemhes üszőre nyertek támogatást. Így a magyartarka fajta tenyésztésével kezdődött a szarvasmarha-ágazat kiépítése – mesél a kezdetekről *ifj. Németh Antal*. Mint megtudtuk, ez a szám pár év alatt 500 állategységre nőtt ki magát. Am az akkori piaci helyzet azt kívánta, hogy valamilyen húsfajtával kell egy fajta keresztezésben gondolkodniuk. Az indulás után négy évvel, már a magyarországi

blonde d'aquitaine tenyészeteket jártuk körbe és tettük le ennél a fajtánál voksunkat – emlékszik vissza a tenyésztő. Franciaországból, a fajta hazájából vásároltak 22 szüzüszőt és 6 tenyészbikát, amelyből ötöt bevontak a fajta átkeresztezésbe. Az átkeresztezés jól sikerült, azonban mégis amellettt döntöttek 2009-ben, hogy a magyartarka állományukat felszámolják és helyette charolais szarvasmarhát vesznek. Így még abban az évben 145 szüzüszőt, 28 vemhes üszőt és 4 tenyészbikát vettek. Ehhez a nem kis létszámhoz pedig a Kiskunsági Nemzeti

Parktól bérelnek gyept, és legeltetik a két szarvasmarha-állományukat tavasztól tél elejéig. – Azóta elértünk oda, hogy mindkét fajtában törzstenyészet letünk – büszkélkedett Németh Antal. A célokról pedig mosolyogva csak annyit mondott: jövőre, egymást követő harmadik alkalommal is szeretné hazavinni az összevont tenyésztési nagydíjat.

NEMES-TÁBORI ANNA

A húshasznú fajtagyőztes tenyészállatok összevetése alapján a tenyésztési nagydíjat az akasztói Néma Kft., az 1387-es katalógusszámú blonde d'aquitaine tenyészbikájáért kapta